

Датум: 28.10.2025.

Дел.број: 28/25

У складу са одредбама одредбама Закона о високом образовању ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017-41, 27/2018-3 (др. закон), 73/2018-7, 67/2019-3, 6/2020-3 (др. закон), 6/2020-20 (др. закон), 11/2021-3 (Аутентично тумачење), 67/2021-3 (др. закон), 67/2021-7, 76/2023-23, 19/2025-3), и Статута Универзитета Београд, Сенат Универзитета на II седници одржаној 28.10.2025. године доноси

ПРАВИЛНИК О УЧБЕНИЦИМА

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим Правилником се уређује начин прибављања, оцењивања и одобравања рукописа за издавање учбеника на Универзитету „Београд“ (даље: Универзитет), њихово праћење и оцењивање током употребе, као и друга питања значајна за издавање учбеника и других наставних средстава, са циљем да се студентима обезбеде што квалитетнији учбеници и друга наставна средства ради побољшања наставе и процеса образовања на Универзитету.

Члан 2

Учбеник, у смислу овог Правилника, јесте књига која је основно наставно средство за употребу на Универзитету и високошколским јединицама у саставу Универзитета, односно за припрему и полагање испита студената, чији је садржај одређен наставним планом и програмом и програмом и планом учбеника.

Наставна средства, у смислу овог Правилника су и: рачунарски програми, аудио-визуелна и друга средства која су одобрена за употребу на Универзитету.

II УЧБЕНИЦИ И ДРУГЕ НАСТАВНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Члан 3

Учбеник се заснива на научно-стручним, педагошко-психолошким, дидактичко методичким, језичким, графичко-техничким и другим захтевима.

Општом концепцијом утврђују се захтеви из става 1. овог члана које учбеник треба да испуни.

Посебна концепција може да се утврди за поједине наставне области или предмете, на основу и у границама опште концепције. Општу и посебну концепцију учбеника утврђује Сенат, на предлог наставника који изводе наставу из групе сродних предмета.

Члан 4

План учбеника садржи:

1. Врсту и број потребних уџбеника за остваривање наставног плана и програма студија;
2. Општу концепцију уџбеника, односно наставно-научне, уметничке, односно стручне основе и друге захтеве из члана 3. став 1, и 2. овог Правилника које уџбеник треба да испуни;
3. Посебну концепцију уџбеника за поједине наставне предмете или области, у складу са одредбом члана 3. став 3, овог Правилника.

Сенат у обавези је да приликом утврђивања врсте и броја потребних уџбеника, обезбеди да сваки предмет има најмање један основни уџбеник усклађен са наставним планом и програмом предмета.

Врсте уџбеника и друге наставне публикације

Члан 5

У образовном раду користе се:

1. **Основни уџбеник** – који обухвата наставно градиво из једног наставног предмета по наставном плану и програму, чији обим не би требало да пређе осам страна готовог текста по часу предавања, без илустрација. Саставни део уџбеника су питања и одговори са коментарима за проверу знања. За поједине предмете питања и одговори са коментарима за проверу знања могу се штампати као појединачни примерци.
2. **Помоћни уџбеник** – обухвата део градива предвиђеног наставним планом и програмом, а најмање три наставне јединице.

У помоћне уџбенике убрајају се и:

а) практикум – обухвата градиво из практичне наставе, а према наставним јединицама одговарајућег предмета;

б) збирка задатака – питања – у коме се налази текст питања са тачним одговорима за проверу знања, ако исти нису штампани у основном уџбенику;

в) одабрана поглавља – су делови уџбеника који брже застаревају и обично су опширнији и садрже нова сазнања;

г) речници;

д) математичке таблице;

као и други садржаји којима се доприноси остваривању наставног плана и програма одговарајућих предмета.

3. **Ауторизована скрипта** – обухватају текст предавања, умножен, а који се користе за учење и припрему испита за оне предмете за које не постоје одговарајући основни уџбеници.

Поред уџбеника у образовном раду на Универзитету се користе и друге стручне и научне публикације, с тим што не представљају обавезне материјале за учење, као што су:

а) монографије – обухватају једну тему која се третира са свих аспеката и садржи најмање три ауторске и коауторске референце из те области;

б) зборници радова;

в) брошуре;

г) други слични материјали.

III ПРИБАВЉАЊЕ, ОЦЕЊИВАЊЕ И ОДОБРАВАЊЕ РУКОПИСА ЗА УЧБЕНИК

Одлука о прибављању рукописа за учбеник

Члан 6

Одлуку о прибављању рукописа за учбеник Сенат доноси у случају:

1. ако за наставни предмет уопште не постоји одговарајући учбеник;
2. ако је Наставно-научно веће факултета у поступку оцењивања учбеника, донело одлуку о повлачењу постојећег учбеника из употребе јер је утврђено да више није подобан за даљу употребу због научно-стручне и техничке превазиђености, а постоји потреба за новим учбеником.

У случају из става 1. овог члана Сенат одлуком утврђује:

1. назив предмета у наставном плану за који се треба прибавити рукопис за учбеник, као и годину студија;
2. општу концепцију учбеника, односно научно-стручне, педагошко-психолошке, дидактичко-методичке, језичке, графичко-техничке и друге захтеве које учбеник треба да испуни, као и посебну концепцију у зависности од наставне области или предмета, на основу и у границама опште концепције;
3. начин прибављања рукописа за учбеник;
4. рок за предају рукописа;
5. оквирни обим рукописа.

Члан 7

Ако за одређене предмете у земљи постоје одговарајући учбеници или ако постоје учбеници на страном језику који се могу превести, а по садржају одговарају наставном плану и програму одређених предмета који се изводе на Универзитету, Сенат може одлучити да се рукопис за учбеник не прибавља.

У случају из става 1. овог члана, Сенат може одобрити употребу већ постојећег учбеника, односно превод постојећег учбеника на страном језику.

Прибављање рукописа за учбеник

Члан 8

Рукопис за учбеник Универзитет прибавља непосредним избором аутора, односно непосредном понудом аутора.

Непосредан избор аутора врши се из реда наставника Универзитета, наставника других високошколских установа или из реда других научних и стручних радника који уживају реноме у научно-стручној и истраживачкој јавности.

Непосредну понуду рукописа за учбеник Универзитету могу поднети лица из става 2. овог члана.

Понуда из става 2. овог члана мора садржити:

1. Назив учбеника и назив наставног предмета и годину на који се рукопис односи;
2. Податак да ли ће се рукопис за учбеник објавити први пут или се ради о обновљеном издању;

3. Образложење потребе за објављивањем рукописа уџбеника.
Уз понуду из става 4. овог члана подносилац је дужан да приложи примерак рукописа.
Одлуку о избору аутора доноси Сенат.

Стручна оцена – рецензија рукописа

Члан 9

За сваки рукопис уџбеника потребна је стручна оцена – рецензија. Рецензију рукописа за уџбеник врше два рецензента које одређује Сенат, на предлог наставника који изводе наставу из групе сродних предмета.

Сенат може рецензију поверити и одговарајућој научној организацији или високошколској установи.

Члан 10

Рецензенти могу бити само наставнонаучни-стручни радници који у одређеној наставнонаучној/уметничкој/стручној области имају опште признати углед и који су у стању да дају објективну оцену рукописа.

Рецензенти могу бити и пензионисани професори Универзитета или друге високошколске установе, с тим што један рецензент мора бити у радном односу на Универзитету или високошколској јединици у саставу Универзитета.

У оцењивању рукописа не може да учествује лице које је аутор рукописа.

Члан 11

Рецензенти су обавезни да доставе рецензију најкасније у року од 30 дана од дана предаје рукописа на оцену.

Рецензија треба да садржи:

1. **Основне податке о техничким особинама рукописа** (број страна рукописа, цртежа, фотографија, табела, посебних прилога, навода литературе; да ли су сви цртежи и табеле јасно и уредно израђене и да ли су насловљене; да ли је приликом састављања списка литературе коришћена јединствена конвенција писања навода литературе; да ли су наслови у рукопису ранжирани на јединствен начин; да ли је писање страних имена и назива спроведено на јединствен начин кроз читав рукопис; да ли структура рукописа одговара наведеној у садржају; да ли је извршено означавање свих математичких симбола, физичких величина и других који треба да се штампају другим слогом и слично).
2. **Податке о стручно-научним особинама рукописа** (да ли је рукопис заснован на савременим научним и стручним достигнућима из области којој рукопис припада; да ли су мерне јединице прилагођене закону; да ли су симболи и називи физичких величина у складу са важећим препорукама; да ли се кроз читав рукопис доследно користе јединствени називи за процесе, апарате, физичке величине и остале појмове, нарочито у оквиру случајева када се у употреби налази више назива; да ли у рукопису долази до понављања исказа, описа, законитости и слично).
3. **Податке о педагошким особинама рукописа** (да ли је рукописом обухваћен целокупан садржај наставног програма предмета, на основу поређења са приложеним наставним програмима; да ли рукопис одговара утврђеној општој и посебној концепцији; да ли садржај рукописа не покрива научно-стручну област

наставног програма неког другог предмета; да ли је обим рукописа примерен фонду часова наставе у наставном плану високошколске јединице у саставу Универзитета; да ли начин излагања рукописа испуњава и друге педагошко-психолошке, дидактичко-методолошке, језичке и друге захтеве).

4. **Предлог за категоризацију рукописа** (основни уџбеник, помоћни уџбеник, ауторизована скрипта, остале наставне публикације).
5. **Коначну оцену рукописа** (предлог да се рукопис одобри за штампање или да се рукопис одбаци: предлог да аутор изврши измене и допуне рукописа).
Рецензија може да садржи и друге податке и оцене за које рецензенти сматрају да су неопходни за комплетну оцену ваљаности рукописа.

Члан 12

Рецензија се подноси Сенату у три откуцана, односно одштампана примерка, са потписом рецензента.

Један примерак рецензије доставља аутору.

Ако аутор има примедбе на рецензију може у року од осам дана од дана пријема рецензије доставити приговор председнику сената, у писаном облику.

О поднетом приговору Сенат одлучује у року од 15 дана од дана пријема приговора. Одлука Сената по приговору је коначна и обавезује и рецензента и аутора.

Сенат не може донети одлуку о утврђивању предлога за усвајање рецензије и одобрење рукописа за уџбеник док не одлучи о приговору аутора на рецензију.

Члан 13

У случају да Сенат усвоји предлог рецензента да аутор изврши измене и допуне рукописа, аутор је дужан да по истом поступи.

У случају из става 1. овог члана, аутор је дужан да сарађује са рецензентима и поступа по њиховим налозима на изради измена и допуна рукописа.

Рецензенти су обавезни да извршене измене и допуне рукописа констатују записнички и дају допуну рецензије са коначном оценом рукописа.

Члан 14

Сенат може да:

- одобри рукопис уџбеника и изврши његову категоризацију;
- не одобри рукопис уџбеника и не изврши његову категоризацију.

Члан 15

Рецензија се врши за прво издавање, односно за нови рукопис уџбеника.

Рецензија се врши и за наредна издања рукописа у случају да је садржај рукописа измењен или допуњен у износу већем од 10% облика текста, а на начин и по поступку одређеним овим Правилником.

Рецензија се врши и за поновљено издање уколико је предходно издање старије од пет година.

Ново издање уџбеника не подлеже рецензији ако су у уџбенику извршене измене и допуне којима се исправљају грешке у именима, називима и бројевима или које настају збор промене прописа, односно кад се уносе нове мерне јединице и друге ознаке.

Одобравање рукописа уџбеника за издавање

Члан 16

Одлуку о усвајању рецензије и одобравању рукописа за уџбеник за издавање и употребу на Универзитету доноси Сенат.

Одлука Сената о одобравању рукописа уџбеника садржи:

1. назив предмета и годину студија за коју се уџбеник издаје,
2. назив под којим ће се одобрени рукопис уџбеника издати као и уџбеник,
3. лично име аутора,
4. лична имена лица, односно назив научне организације или факултета који су дали рецензију рукописа,
5. језик и писмо на коме се уџбеник издаје,
6. рок до када уџбеник треба издати,
7. категоризацију уџбеника.

Члан 17

Сенат може, поред већ одобреног уџбеника, одобрити употребу и другог уџбеника ако рукопис тог уџбеника у односу на постојећи уџбеник садржи другачији концепцијски и дидактичко-методички приступ.

За сваки наставни предмет по наставном плану и програму Сенат може одобрити употребу највише два уџбеника.

Члан 18

Ново издање одобреног рукописа уџбеника не подлеже поновном одобрењу Сената, осим ако су у њему вршене измене и допуне или ако је претходно издање рукописа старије од пет година у ком случају се врши и поновна рецензија рукописа под условима и на начин утврђен овим Правилником.

IV УПОТРЕБА, ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ УЏБЕНИКА

Члан 19

Сенат по правилу пре почетака школске године, одређује који ће се од одобрених уџбеника користити у настави.

Члан 20

Сенат прати, анализира и оцењује уџбенике који су у употреби са аспекта научно-стручних и техничког садржаја, њихове усклађености са најновијим достигнућима из области науке и технике, као и у погледу других захтева које уџбеник према општој и посебној концепцији треба да испуњава.

Наставници су дужни да прате, анализирају и оцењују уџбенике који су у употреби и своје образложене предлоге и мишљења доставе Сенату.

Сенат је дужан да најкасније сваке пете године, а по потреби и раније ако оцени да је то неопходно, донесе одлуку о издавању допуњеног или прерађеног рукописа уџбеника.

Члан 21

Кад утврди да уџбеник није подобан за даљу употребу у наставном процесу, Сенат доноси одлуку о повлачењу уџбеника из употребе.

У случају из става 1. овог члана, Сенат ће у складу са одредбама овог Правилника обезбедити прибављање новог рукописа за уџбеник.

V ИЗДАВАЊЕ УЏБЕНИКА

Члан 22

Универзитет ће уџбенике предвиђене планом уџбеника и одобрене од сената издавати у утврђеним роковима и потребном тиражу.

Издавање уџбеника врши на начин, под условима и по поступку утврђеном Правилником о издавачкој делатности.

VI ДРУГЕ НАСТАВНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ И НАСТАВНА СРЕДСТВА

Члан 23

Одредбе овог Правилника које се односе на припремање и одобравање уџбеника, као и издавање уџбеника, сходно се примењују и на припремање и одобравање, односно издавање других наставних публикација и наставних средстава.

VII ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на огласној табли Универзитета.

Председник Сената

проф. др Миомир Петровић